

i en ganske modsat Retning, men jeg troer tillige, at der er tilveiebragt, om jeg maa bruge det Udtryk, et Forlig mellem disse Interesser; men dette Forlig er i Grunden for Publicum sluttet paa temmelig haarde Betingelser af den naturlige Grund, at det er Actionairerne, der have dicteret Betingelserne for Forliget. Der er kun een Maade, hvorpaa Publicum kunde komme til sin Ret, og det var ved en Concurrence; men en saadan ligeoversfor Jernbandedriften eksisterer egentlig ikke her i Landet. Det er vel sagt, at Dampskibsforbindelsen skulde kunne concurrere med Jernbanerne, men, sagt i sin Almindelighed, er det vistnok en urigtig Paastand. Jeg nægter jo ikke, at Jernbanerne for nogle enkelte Routers Vedkommende maae tage Hensyn til Dampskibsfarten; men nogen egentlig Concurrence kunde kun tænkes at eksistere, dersom der var flere Jernbaner, som gik ad de samme Veie og til de samme Punkter. Man tillade mig et Tankexperiment med Hensyn til denne Dampskibsforbindelse. Vi vide, at der i dette Dieblik er ijsærd med at danne sig et stort Dampskibsfelskab. Naar da det sjællandske Jernbanefelskab har faaet det hele Monopol paa at drive samtlige Landets Baner, hvad ligger da nærmere, end at det sjællandske Jernbanefelskab forener sig med et saadant Dampskibsfelskab, for derved at knuse al mulig Concurrence? Jeg vilde ansee dette for at være en meget klog Fremgangsmaade fra det sjællandske Jernbanefelskabs Side, og jeg veed Intet, som deri skulde forhindre det; men er det dog ikke besynderligt, at vi endnu her i denne Sal tale om at give private Selskaber eller private Folk Monopoler? Har der været ivret imod Statsindustri, saa har der dog sandelig ogsaa været ivret imod at give Monopoler. Det forekommer mig, at vi i vor constitutionelle Tid have haft Beviser nok paa, i hvilke dyre Domme Staten igjen maa afløse saadanne Monopoler, som ere givne, og det er jeg aldeles forvisset om, at dersom der gives et Monopol, selv under den Form, som her er paatænkt, nemlig, at give et Monopol, der skulde vare i 14

Åar for Driften af samtlige Landets Baner, saa vilde der, inden den Tid er udløben, blive en saadan Trang hos Befolkningen til at see dette Monopol afløst, at vi sandelig dybt vilde komme til at beklage, at det nogensinde var givet.

Betragtet fra Statens Standpunkt er det vistnok dens Hovedopgave at sørge for, at Jernbanerne blive benyttede saa meget som muligt. Naar Godstrafiken sørøges, saa er det tillige en Førøgelse af Landets Production. Naar Persontrafikken sørøges, saa indeholder dette en Rilde til en Udvikling hos den hele Befolkning, der, saaledes som det er blevet sagt af en Forfatter, har den Egenskab fælles med de ædle Metaller, at den poleres ved Gnibning. Jeg troer, at det maa erkjendes, at den Trafik, som er saa vigtig for Staten at erholde, kun kan opnaaes ved lave Tarxter. Det er Noget, som Erfaringen jo til Overflødighed har bekræftet, at Forbruget stedsse tiltager i et stigende Forhold, efter som Prisen nedsettes, og ligeledes vil det ganske vist gaae, naar lave Tarxter tilveiebringes, at Trafikken da vil tiltage i et meget stigende Forhold. Nu kunde der reises Spørgsmaal om, hvorvidt Staten saaledes gennem sørøget Trafik opnaaede saa store indirecte Fordele baade med Hensyn til Productionen og med Hensyn til Befolkningens Udvikling, at den burde fordre Mere af Publicum, end at dette betalte Drifts-udgifterne, uden at gjøre Fordring paa directe Udbytte; men jeg vilde finde dette urigtigt, navnlig i dette Dieblik. Jeg erkjender, at Banerne baade drives saaledes, og at Publicum bør betale saa meget, at der deri indeholdes ikke blot det Tilstrækkelige til Driftsudgifternes Betaling, men tillige det Tilstrækkelige til at give et Udbytte, stort nok til at dække Renten af Driftscapitalen, stort nok til at henlægge det Fornødne til Reservecapitalen og stort nok tillige til at give et Afdrag paa Renten af Anlægs- kapitalen; men det Udbytte, der saaledes skal tilveiebringes, kan jo tilveiebringes ad to forskjellige Veie. Det kan enten tilveiebringes